

גיטין כ

משה שווערד

1. ספר דבר יעקב

א' רד"ה כריתות דאית בה - שכתובה בה
פרשת וכתב לה ספר כריתות - המהר"ם שיף
מקשה דאף אם יכתוב בגט [לשמה] את פרשת
כריתות שבתורה, אין זה גט, דגופו של גט הוא
כשכותב הרי את מותרת לכל אדם, וא"כ למה הגמ'
מקשה שאין כאן כתיבה לשמה, ולא מקשה שאין
כאן כלל נוסח גט. ומתוך המהר"ם שיף שעדיפא
מיניה קאמר שליכא כלל כתיבה לשמה.
כח' הרמ"ה כתב שמוכח מהגמ' כאן שגט
שהוזכר בו כריתות ולא הוזכר הרי את מותרת לכל
אדם הוי בדיעבד גט.

המהר"ם שיף מקשה דהיה לגמ' להקשות שהס"ת
פסול להיות גט כיון שאין בו זמן, וגם משום שלא
קראוהו העדים. ותירץ דזמן וקריאה הוי רק תקנה
מדרבנן, ומכיון שמדאורייתא הוי גט יש לחוש
לחומרא. [ולפ"ז מוכח דקושית הגמ' שבעינן שמו
ושמה מדאורייתא, עיין להלן [אות ד] שנחלקו בזה
הראשונים].

ב' בשי' ר' דוד [אות שנו] מתרץ [קושית המהר"ם
שיף שהעדים לא קראו הגט] דכיון שמגרש בפרשת
גט שבס"ת, הוי כמו שקראוהו כיון שהעדים יודעים
מה כתוב בה.

2. תוספות מסכת גיטין דף יט עמוד א

דיו על גבי דיו פטור - תימה דהכא משמע דדיו על גבי דיו לא כלום הוא לענין שבת וה"ה לענין גט דמדמי בסמוך לשבת ומשמע
דליכא מאן דפליג ולקמן (דף כ.) אמרינן כתבו שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה באנו למחלוקת רבי יהודה ורבנן דלר'
יהודה הוי כתב ועוד דרב אחא מסיק לקמן דאפילו רבנן מודו גבי גט דהוי כשר [1] ואומר רבינו יצחק דלקמן ודאי שכתב הראשון
היה שלא לשמה וכתב השני עושהו לשמה חשיב כתב לרבי יהודה ולרב אחא אפילו לרבנן חשיב כתב גבי גט אבל הכא שכתב שני
אינו מתקן כלום אפילו רבי יהודה מודה דלא חשיב כתב ...

3. חידושי הריטב"א מסכת גיטין דף יט עמוד א

[2] א"נ אפשר לומר דאיהו סבר דהתם הוא משום לשמה אבל בשבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה כל שנכתב כבר לא חשיב.

4. ספר דבר יעקב-לדף יט.

האחרונים מבארים מה הסברא לחלק בין כתיבת
גט לכתיבה בשבת.
א. המרכבת המשנה מכאן שלגבי שבת גם אם
אינו ממש כתיבה חייב משום תולדה דכותב.
ב. החת"ס והיד דוד ושי' ר' שמואל [אות שכב]
מבארים שיש חילוק בין גדר כתיבה לענין גט לגדר
כתיבה לענין שבת, שלגבי גט כתוב בתורה כתיבה
ותלוי מה מיקרי כתיבה, ואפשר שאם היה כבר
כתוב ולא כתב אותיות חדשות אינו נקרא כתיבה,
אבל לענין שבת כתוב בתורה מלאכה [מלאכת
מחשבת] והאיסור הוא מלאכת הכתיבה [כפי מה
שהיה במשכן], ובוה כל שכתב כתב חדש הוי
מלאכה אע"פ שהיה כתוב מקודם.
ג. בהג' מים חיים כתב דהוי חומרא מדרבנן
לגבי גט.

5. ספר דבר יעקב

גו וכי תינא ליחוש דילמא אקרים ויהב ליה
זווא לספרא מעיקרא - פירש"י יחיב זווא לספרא

הקה"י (סר"ס טז) מקשה מה מועיל שתבעל קנה
אותה פרשה, הרי שאר הגליון קני לציבור, וא"כ
גם פרשת הגט פסילה כיון דהוי מחוסר קציצה,
וכמש"כ הראשונים [להלן כא:] שאם כתב הגט על
גליון גדול ושייר לעצמו חלק מהגליון, הגט פסול
כיון שהוא מחוסר קציצה.

ומתוך הקה"י ע"פ הר"ן והריטב"א שכתבו
שהגט פסול משום שעומד להקצץ כקצוץ דמי, זה
שייר בגליון רגיל שסופו לקצוץ אתרי הגירוסין
ולכן אמרין דעומד להקצץ כקצוץ דמי, אבל בס"ת
שאינם רשאים לקצוץ ולהפריד הפרשה מטאר הספר,
אין הפסול הזה.

עוד תירץ שכל החסרון רק היכא שנעשה עומד
להקצץ בין הכתיבה לנתינה כגון היכא שנתן לאשה
מקצת הגליון ומשאיר לעצמו מקצת הגליון, אז
נעשה עומד להקצץ כקצוץ דמי, והוי קציצה בין
כתיבה לנתינה, אבל כאן בס"ת עיר לפני הנתינה
לא קנה הבעל אלא פרשה אחת, וכך זה נשאר
אחר הנתינה ולכן אינו נפסל.

דו הא בעינן שמו ושמה, שם עירו ושם עירה
- [כתליק הראשונים האם כתיבת שמו ושמה הוי
מה"ת או מדרבנן.]

הרמב"ם [גיר' א-ד] ביאר מהו גופי של הגט
ולא הזכיר שצריך שמו ושמה. ומקשה הלח"ם למה
לא הזכיר. ותירץ שהרמב"ם מדבר על גט דאורייתא
שכשר ללא שמו ושמה, וכתיבת שמו ושמה הוי
מדרבנן, ולכן הרמב"ם מזכיר זאת להלן [ה"ז] לגבי
פסול מחוסר שצריך לכתוב שמו ושמה בתלוש.

התוס' [ד"ה הא] כתבו שגט ללא שמו ושמה
לפי ר"ם שעדי תמימה כרתו פסול מה"ת כיון
שבעינן שיהיה מוכיח מחוסר שהוא מגריש את אשתו,
ובלי זה אינו נקרא גט. וכתב הרמב"ן שלפי תוס'
סג"ן קיימא אליבא דר"ם. עיין להלן את ת.

6. חידושי הריטב"א מסכת גיטין דף כ עמוד א

והא דאמר רב אחא בר יעקב דע"כ לא קאמרי רבנן אלא משום דבעינן זה א-לי ואנוהו. לישנא דאין השם מן המובחר הוא דדייק
דהוה להו למימר וחכמים אומרים זה לא כתב הוא, ורב הסדא דקסבר דאליבא דרבנן אינו כתב כלל הא דקאמרו רבנן אין
השם מן המובחר, לטעמיה דר' יהודה קאמרי ליה לדין אינו כתב כלל אבל לדבריך דאמרת דכתב הוא מ"מ אין השם מן
המובחר.

7. ספר שערים מצויינים בהלכה

הרי שהיה צריך לכתוב את השם ונתכוין
לכתוב יהודה וטעה כו'. פרש"י הרי
השם כתוב אלא שהוא שלא לשמו. הקשה
הפנ"י מאי איריא דנתכוין לכתוב יהודה, הא
מצי לאוקמי האי פלוגתא כשנתכוין לכתוב את
השם, אלא שלא כתבו בפירוש לשם קדושת
השם, ועוד מדקדק הא דקאמרי רבנן אין השם
מן המובחר, דמשמע דאינו מן המובחר, אבל
בדיעבד כשר, והא ר"ח מדמה ליה לגט דפסול
אפי' בדיעבד לרבנן, וע"כ מסיק ומפרש דהא
דקתני אין השם מן המובחר, לענין קדושת
השם גופיה קאי, ור"ל דאע"ג דאינו מן
המובחר, מ"מ לענין מחיקה בקדושתיה קאי
שאסור למחקו. ושוב הביא דברי הב"י (ב"ה
יו"ד סי' רעו) בשם תשו' התשב"ץ, דשם
שנכתב שלא בקדושה מותר למחקו, ומסתייע
מסוגיא דהכא, וע"ז מסיק הפנ"י דמסוגיא
דשמעתין משמע להיפך. ועי' בהגה' מיימוני
(יסוה"ת פ"ו אות א) בשם הרא"ם, שאם כתב
אותיות השם ולא נתכוין לקדש בכתיבתן, אין
בהם קדושה, וצ"ע לגמ' כאן דבעינן כוונה.
ומובא להלכה בטו"ז (יו"ד שם סק"ב).
ולכאורה משמע דמותר למחקו. מיהו הברכי
יוסף (שם ס"ק כד) מפרש דברי הרא"ם, דר"ל
שלא נתכוין לכתוב השם כלל, כגון שנתכוין
לכתוב יהודה, דבכה"ג מותר למחקו, משא"כ

8. שו"ת רדב"ז חלק א סימן עז

שאלת ממני אודיעך על סופר שהיה צריך לכתוב יהודה וטעה וכתב שם ההויה אם מותר למוחקו כדי לכתוב יהודה או לא: תשובה אין האותיות לבד גורמות הקדושה אלא בהצטרפות כוונת כתיבת השם וזה כיון שלא נתכוין לכתוב שם מותר למוחקו והכי תניא בפרק הבונה הרי שהיה צריך לכתוב את השם ונתכוין לכתוב יהודה וטעה ולא הטיל בו דל"ת /ד' מעביר עליו הקולמוס ומקדשו וחכמים אומרים אין השם מן המובחר: הא קמן דאפי' מי שהיה צריך לכתוב השם וכתבו אלא מפני שלא נתכוון לשם אמרו חכמים דחין /דאין/ השם מן המובחר וכ"ש בנ"ד אלמא ס"ל לרבנן דלא נתקדש השם בכתיבה לבדה אלא עם הכוונה וכיון שלא נתקדש מותר למוחקו כדי לכתוב אותו ופילו תימא דאינו מן המובחר אמרו אבל לא שיהיה מותר למחקו מ"מ בנ"ד שהיה צריך לכתוב יהודה וטעה וכתב השם לכוונת יהודה הכל מודים דמותר למחקו ומ"מ מודה אני שאם כתב השם סתם בלא כוונה שאסור למחקו מפני שכתבת האותיות מוליך אותם לקדושתן

9. מגן אברהם סימן לג

פסול - נ"ל דאם חזר ישראל והשחירן לשמן כשר דהא אמרי' בגיטין דף כ' שאם כ' השם ולא קדשו מעביר עליו קולמוס ומקדשו [1] ואפי' רבנן ל"פ אלא משום דמיחזי כמנומר הא לאו הכי שרי א"כ כאן שרי לכ"ע וע' בא"ע סי' קל"א:

10. תפארת יעקב מסכת גיטין דף כ עמוד א

שם דבעינן זה א-לי ואנוהו וליכא, לכאורה משמע דהכוונה לפי מה שאמרו לקמן דנ"ד דמודה ר"י היכי דכלהו אזכרות לא נכתבו לשמה דמיחזי כמנומר א"כ יש לומר דרבנן פליגי דאפי' באזכרה אחת מיחזי כמנומר ולא הוי ואנוהו, אך אי אפשר לומר כן דא"כ אפי' בתיבה אחרת לא ליהני העברת קולמוס, [2] לכן נראה לי דהכוונה על המצוה של כתיבת השם לשמה דבעינן שיעשה המצוה כהוגן בשלימות ועכשיו שלא נכתב רק העביר בקולמוס לשמה אינה מן המובחר אבל גט שאינו מצוה סגי בהעברת קולמוס:

11. חתם סופר מסכת גיטין דף כ עמוד א

דבעינן זה א-לי ואנוהו, בחי' ר"פ לולב הגזול ביארתי אפילו אי ואנוהו בשארי מצות לאו דאורייתא מ"מ בכתיבת השם הוא דאורייתא כי כן משמע זה קלי היינו השם הקדוש ואנוהו:

12. ספר שערים מצויינים בהלכה

מעביר עליו קולמוס ומקדשו כו'. כתב הב"י (יו"ד סי' רעד) בשם רבינו שמשון [מובא במרדכי הלכות קטנות סי' תתקמט] דכשכותב השם בס"ת צריך להזכיר בפירוש לשמן, דבעינן שיכתבם לשם קדושת השם, ומביא ראיה מכאן דמעביר עליו קולמוס ומקדשו, אלמא דבשם צריך בפירוש לומר לשם קדושת השם, אע"פ שכתבו לשם קדושת הספר דומיא דשאר הספר, פסול. וכתב הב"י על זה דאינה ראיה כלל, דשאני כאן שנתכוין לכתוב יהודה שאינו כתוב בספר במקום ההוא, והו"ל נתכוין לכתוב תיבה שאינה מן הספר. ובטור"ז (סי' רעו סק"א) תמה עליו, דודאי ראיה ברורה היא, דיש חומרא בשם יותר מבשאר תיבות, דמה נקט התנא דבר זה אצל אזכרות

13. חדושי הרשב"א על מסכת גיטין דף כ/א

ולענין פסק הלכה כתב ר"ח זכרונו לברכה כיון דלא אמורה בהדיא לא כשר ולא פסול חיישינן ליה. אבל הרמב"ם זכרונו לברכה (פ"ג גירושין ה"ד) כתב דאינו גט, לומר שאין חוששין לו ולא פסלה מן הכהונה. ונראין דברי ר"ח ז"ל, דהא לדברי רב אחא גט כשר לכולי עלמא, ואע"ג דלקולא לא עבדינן כוותיה, לחומרא מיהא לחוש חוששין לו. ושמא הזקיקו לרב ז"ל לומר כן מפני שבמקומה בפרק הבונה בשבת גבי מתני' דתני כתב על גבי כתב פטור, אמר עלה ר' חסדא מתני' דלא כר' יהודה, דתניא הרי שהיה צריך לכתוב את השם וכו', ולא איתמר התם הא פלוגתא דפליג עליה רב אחא, דאלמא הא דרב חסדא עיקר ודרב אחא דחיה בעלמא היא. ואיכא למידק לרב חסדא דאמר דלרבא לא הוי כתב, למאי קאמר ליה אין זה השם מן המובחר, דמשמע מן המובחר אינו כתב מיהא מעליא הוי. ומצאתי בירושלמי פרק הבונה (ה"ה) שהקשו כן, ופריקו בשיטתו והושיבוהו, בשטתן שאתה אומר כתב הוא אף הוא אינו מן המובחר, ע"כ:

14. ספר שערים מצויינים בהלכה

התם דבעינן זה א' ואנוהו וליכא, אבל הכא לא. פ"י דאמרי רבנן בס"ת דאין השם מן המוכחר, משום דבעינן זה א' ואנוהו, משא"כ בגט דלא שייך ענין זה א' ואנוהו, אע"פ דכתיבת הגט הוא נמי מצות התורה, כיון דהגט אינה מצוה שיש לאדם להדר לקיימה אלא כשהיא רוצה להינשא לאחר אינה מותרת אלא ע"י גט, ואם אינה רוצה לינשא אין כאן מצוה, ולא נקרא הגט חפץ מצוה, רק המגרש אשתו כך משפטו שיכתוב גט ויגרשנה. ועוד דפורענותא הוא דכתיב (תצא כד-ג) "ושנאה וכתב לה ספר כריתות", וגם הנביא ישעיה אמר (ישעיה נ-א) "אי זה ספר כריתות אמכם וגו'",

15. מהרי"ץ חיות

דף כ ע"א גמרא ודלמא אקנויי אקנו ל' רבנן ופרש"י משום הפקר ב"ד הפקר. כ"ב לפי מה שהבאתי שעת רבנן מחנה אפרים אע"ג דיש כח ביד חכמים להפקיר היינו דוקא הפקר אבל לא להקנות ולעשות אינו זוכה כזוכה ומתך דכל אשר לא יבא לשלשם הימים יחרס כל רכושו. היינו להפקיר ולא להקנות. והרי כאן זריכים הב"ד לפעול שמי פעולות היינו להוציא הנג מידה דהרי הוא עלה אחר שנתנה שכן קופר וזה אינו רק הפקר והתורה כתבה ונתן ועדיין אינו שלו ולריכים הב"ד לפעול שיהיה שלו וזה אין כח ביד חכמים. וא"ל דהב"ד הוציאו הנג מידה ועשאוהו כהפקר והבעל זוכה מן ההפקר א"כ לא יחכן הלשון ודלמא אקנויי אקנו ליה רבנן דמשמע דחכמים עשאו הדין ול"ע : שם כתבו

16. ספר שערים מצויינים בהלכה

כתבו על איסורי הנאה כשר. מכאן הוכיחו התוס' במס' קידושין (ג. ד"ה ואשה) דאע"ג דאם מקדש בכסף צריך שיהא שוה פרוטה דילפינן קיחה קיחה משדה עפרון, מ"מ אם מקדשה בשטר אין צריך שיהיה שוה פרוטה, דהא אמרינן הכא בגט דאם כתבו על איסור הנאה כשר, והרי אין בו שוה פרוטה. ועי' בתשו' מהרש"ם (ח"ב סי' קצו) דאע"ג דכתבו על איסורי הנאה כשר, מ"מ צריך שיהא הגט שלו, ואף דאמרי' הכא דהא דכתיב "ונתן" אנתנית גט קאי, שהרי כתב הב"י (סי' קכ) דהסופר צריך להקנות להבעל משום דכתיב ונתן, וצריך שיהא שלו, והא דקאמר הכא

17. מהרי"ץ חיות

על איסורי הנאה כשר. כ"ב מכאן משמע דרק בדיעבד כשר אבל לכתחלה אסור וכ"כ התוס' לקמן ע"ב ד"ה בכחונת קעקע בזה"ל כדאמרינן לעיל כ' על איסורי הנאה כשר אע"ג דאסור לכתוב דמתני מאיסורי הנאה ע"ש. אולם ברמב"ם פ"ד מהל' גירושין ה"ב משמע אפי' לכתחלה כותבין על איסורי הנאה. ועי' בק' גט פשוט סי' קכ"ד ק"א מה שחמה על מרן הב"י דכ' לשון בדיעבד ושינה לשון הרמב"ם ע"ש. ועי' שו"ת הרשב"א סי' תר"ג מה ששייך לכוני' : תד"ה דלמא נתינת הנג. וכן תרומה סי"ג

18. חדושי הר"ן על גיטין דף כ/א

כתבו על אסורי הנאה כשר. בכל אסורי הנאה קאמרינן הכי ואע"ג דכתותי מיכתת שעוריהו לא אכפת לן אלא במידי דבעי שעור כשופר וסוכה ולולב, ומיהו באותן שצריכין להתבער מן העולם למ"ד כל העומד לשרוף כשרוף דמי משמע דלא הוי גט דכמאן דליתנהו דמי:

19. ספר דבר יעקב

הקה"ח [סימן ר-ה ואבנ"מ סימן כח-נט] מקשה למ"ד שאין זכיה באיסורי הנאה היאך מהני גט על איסורי הנאה הרי ליכא נתינה. ומתריץ הקה"ח שמכאן מוכח שבנתינת גט אין האשה צריכה לזכות בגט אלא סגי בנתינה בעלמא. וכן מוכח מהא דהאשה מתגרשת בעל כרחה וא"כ אינה רוצה לזכות בגט.

[הכתב סופר והקה"י [סימן ח-ב] והגרש"ש [סימן ה] מקשים למ"ד שאין בעלים לאיסורי הנאה, היאך יכול הבעל לכתוב גט על איסורי הנאה, הרי בעינן שיתן הנייר שלו, וכדאמרינן להלן [ע"ב] שהאומר הרי זה גיטך והנייר שלי אינה מגורשת. ומתריצים הכת"ס והקה"י [וכע"ז] מתריץ הגרש"ש] שאין הבעל צריך לתת גט משלו, אלא ה"ה שיכול לתת משל הפקר, דמיקרי נתינה כיון שהבעל מצדו נתן לה נתינה מוחלטת, ורק אם נתן גט ושייר לעצמו הנייר אינו גט, דאין זה נחשב הנתינה אם הבעל מצדו השאיר לעצמו הנייר. וכע"ז כתב המאירי [להלן ע"ב ד"ה הרי] דהרי זה גיטך והנייר שלי אינו דומה לאיסורי הנאה, דהתם הנייר נשאר אצלה, אבל כאן שהיא צריכה להחזיר הנייר אין כאן נתינה.

[עוד מתריץ הקה"י [וכ"כ הגרש"ש ד"ה ולכאורה] דגם היכא שמגרש האשה בעל כרחה או באיסורי הנאה, האשה זוכה בגט, כיון שהתורה זיכתה לה, ואף באיסודה"נ היא יכולה לזכות כיון שהוי זכיה דממילא ודמי לירושה שאדם יורש איסורי הנאה כיון שהוי זכיה דממילא, ודוקא אם הבעל מעכב לעצמו הנייר אין האשה זוכה בגט ולכן אינה מגורשת.]

טו | כתבו על איסורי הנאה כשר - א. האחרונים [מחנ"א [זכיה מהפקר סימן ד'] וקה"ח [סימן תו-א] ובית הלוי ח"א סימן מח] דנו באריכות האם יש בעלים לאיסורי הנאה.

[המקור למחלוקת בגמ' [סוכה לה].] דתנן אין יוצאים באתרוג של ערלה לפי שאין בו דין ממון. רש"י מפרש כיון שאסור בהנאה לא קרינן ביה לכם. וכ"כ הריטב"א בסוכה בשם הראב"ד שאין בעלים לאיסורי הנאה ולכן לא קרינן ביה לכם. הריטב"א חולק ומוכיח שיש בעלים לאיסורי הנאה, ומבאר הטעם שהאתרוג פסול, משום שמיכתת כתותי שיעוריה.

הקה"ח [סימן תו-א] ואבנ"מ [סימן כח-נו] מביא הריטב"א, וכן מביא תשובת הריב"ש שסובר שיש בעלים לאיסור הנאה. והנה מבואר בגמ' [ב"ק מה]. שא"א למכור שור הנסקל כיון שהוא אסור בהנאה.

20. ספר שערים מצויינים בהלכה

שם ע"ב כתב לה גט על טס של זהב, ואמר לה התקבלי גיטך וכתובתך מהו,

א"ל נתקבלה גיטה וכתובתה. הקשה הרשב"א כיון דנותן לה הטס לכתובתה, א"כ הו"ל הגט פורח באויר, ותירץ כיון דהוא אמר לה כן, והיא קבלתו, הו"ל כמו שאמר לה התקבלי גיטך ומחלי כתובתיך. ובשו"ע (אהע"ז סי' קכד ס"ח) כתב, ונתקבלה כתובתה בכדי שיווי הטס. ופירשו בחלקת מחוקק ובבית שמואל, דהוי כאילו אמר לה מחול לי כתובתיך כדי שיווי הטס, ועי"כ אין חשש משום אותיות פורחות. ובטו"ז (שם) תמה על הרשב"א, למה לא תירץ דהוי כמו גיטה וחצרה באים כאחד. כוונתו להא דלקמן (עז:): דאם זרק לה הגט בתוך חצרה מגורשת, ופריך כל מה שקנתה אשה קנה בעלה, ומשני גיטה וחצרה באו כאחד. ועי' בפר"ח שמתרץ דכיון דיהיב לה הטס לפרעון, ואינו חוזר ונוטלו ממנה, "ונתן" קרינן ביה דומיא דאיסורי הנאה.

21. ספר שערים מצויינים בהלכה

הרי זה גיטך והנייר שלי אינה מגורשת. פרש"י כיון דהנייר שלו לא נתן לה כלום, דנמצאו אותיות פורחות באויר. ומבואר דהפסול במשייר את הנייר משום דבעינן נתינה, והכא לאו מידי יהיב לה, דנתנת אותיות בלא נייר אינו כלום. אבל הרמב"ם (גירושין פ"ח הי"ד) כתב הטעם דאינה מגורשת משום שאין זה כריתות. ועי' בריטב"א שכתב, שהרי שייר בגופו של גט ממש ואפי' במקום האותיות ואין זה כריתות, ועוד שהוא כאלו האותיות פורחות באויר. הרי דהרכיב שני הפירושים.

22. תוספות מסכת גיטין דף כ עמוד ב

לא צריכא דמעורה - מכאן מדקדק ר' יצחק בר מרדכי דאין צריך בגט שתהא כל אות ואות מוקפת גויל מארבע רוחותיה כדאמר הכא דמעורה ור"י אומר דאין מכאן ראייה דהא דקאמר דמעורה היינו רגלך של שיטה עליונה בט' של שיטה שתחתיה או ראש ל' בה' או בח' שלמעלה הימנה ומ"מ נראה לר"י דאין צריך ראייה להכשיר דדוקא בס"ת תפילין ומוזוות בעינן שיהו האותיות מוקפות גויל כדאמר בפרק הקומץ (מנחות דף לד.) משום דכתיב בהו וכתבתם כתיבה תמה אבל בגט ליכא קפידא דאפי' ספר ודיו לא בעינן בגט דספר דכתב בגט לספירת דברים הוא דאתא (לקמן כא.).

23. שולחן ערוך אבן העזר הלכות גיטין סימן קכה

הגה: לב (לד) ואין צריך לכסות מן הצדדין של האות שיש בו ספק, אלא מראין לו כך, ואם יוכל לקרותו, כשר (מ"כ בתיקון ישן). לג (לה) כד [ונוהגין לערות השיטות. { לד } דהיינו שימושך נ' או כ' שבשיטה עליונה עד שיטה שלמטה ממנה, { לה } <כא> או ראש למ"ד שבתחתונה לשורה שלמעלה ממנה. (לו) כה] { לו } ואם לא עירה, <כב> י"א שהוא פסול, (לז) ולי נראה { לז } דבמקום עיגון אין להחמיר. [כן ויזהר שלא ימושך ראש אות שלמטה לתוך חלל אות שלמעלה, או להיפך, (הר"ן פ"ב דגיטין בשי"א), ואם עשה כך (לח) ונשתנה צורת האות, כגון שמשך ראש למ"ד לד { לח } לחלל ד' שאז נראה כה"א, פסול. (סברת הרב דוקא בכי האי גוונא, וכן משמע בהגהות סמ"ק).

24. באור הגר"א על אה"ע סימן קכה

[קה] ואם לא כו'. הוא תמוה דבגמרא ב' אמרו ל"צ דמעורה מכלל דבלא"ה א"צ להיות מעורה ויכול להזדייף ג"כ כשר

25. תוספות מסכת גיטין דף כ עמוד ב

בכתובת קעקע - [1] מדאורייתא ליכא איסורא עד שיכתוב ויקעקע בדיו ובכחול כדתנן בפ"ג דמכות (דף כא.) [2] ולר' שמעון אינו חייב אפי' כתב וקעקע עד שיכתוב את השם פי' שם דע"ז כדמפרש התם בגמרא ומיהו איסורא דרבנן איכא הכא דאפי' אפר מקלה אסור ליתן על גבי מכתו מפני שנראה ככתובת קעקע ואפי' היא הכא איסורא דאורייתא מ"מ הוי גט כדאמרי' לעיל כתבו על איסורי הנאה כשר אע"ג דאסור לכתוב דהא מיתהני באיסורי הנאה.

26. רבי עקיבא איגר מסכת גיטין דף כ עמוד ב

הוד"ה בכתובת כתבו מדאורייתא ליכא איסורא עד שיכתוב ויקעקע בדיו ובכחול, מיהו אף אי הוי איסורא דאורייתא מ"מ הוי גט, ולכאורה אמאי הוי גיטא, נימא אי עביד לא מהני, היינו אף דבשעה שנתן הגט אינו עובר, מ"מ נימא על מעשה הכתיבה דלא מהני ויהי' כאלו כתבו קוף בעלמא דלא מהני לגרש בו. ומזה נראה דהתוס' דהכא ס"ל ג"כ להאי כללא, דכיון שגם אם נימא לא מהני, מ"מ לא יתוקן העבירה דכתובת קעקע, מש"ה ל"ש ב' אי עביד לא מהני, ואולי תוס' אולי בשיטתם קדושין (דף נ"ו ע"ב) דטעם דהמקדש בערלה דאינה מקודשת, אף דיכולה להנות שלא כדרך הנאתו, היינו משום דאידי לא אדעתא דהכי קידשה נפשה, ולפי תירוץ זה שפיר אפשר להחזיק האי כללא. זאת ועוד אחרת, אילו הייתי כדאי להרים ראש נגד רבותינו הקדושים הראשונים, הייתי אומר דאי עביד לא מהני, שייך רק היכא דהלאו על ענין פרטי, כמו הני דריש תמור' בלאו דלא יהליפו ולא תפד' דמפרשינן לקרא דלא יהא כח ההלוי' ולפדות וחילופו ופדויו כלא ה', משא"כ במקום שנאמר דרך כללי, כמו לא תעשה כל מלאכה דא"ל לפרש שלא יהא לו כח לעשות מלאכה, דודאי אם יבנה בית או יטע כרם יהי' בנוי ונטוע וע"כ פירושו דאינו רשאי לעשות, מש"ה כל שישנו בכלל זה הלאו, ל"ש ביה א"ע לא מהני, וניחא בפשוטו מתני' דהשוחט בשבת, וכן האי דזרוק גניבותיך לחצירי, ויראה לי ראייה מגט שכתבו על איסורי הנאה דלא אמרינן כיון דאיכא איסור וכמ"ש התוס' אי עביד לא מהני דהא מתוקן האיסור בהכי, דאם לא יהיו הגירושין לא יהיה נהנה מהאיסור, וכן בשוחט מסוכנת בסכין של ע"ז דכתב הרא"ש פ"ק דחולין דהבהמה מותרת נימא א"ע לא מהני, ויהיה כמו נחירה ולא נהנה ולא עבר, אלא על כרחך כיון דא"ל שיהיה פירוש הקרא דאין לך כח להנות, דהא פשיטא דאפשר לו להנות, אלא פירושו דאי אתה רשאי להנות, ומשום הכי לא שייך באיסור זה א"ע לא מהני, (ועי' ח"א ס"א קכ"ט).

27. ספר דבר יעקב

תירוץ זה, שהתוס' הקשו מי שנשבע לא לגרש אשתו ואח"כ נתן לה גט, נימא אי עביד לא מהני, [אע"פ שאין כאן איסור פרטי].

רע"א [מערכה יא ד"ה וראיתי] מקשה על מקדש איסורי הנאה דנימא אי עביד לא מהני, ומתריך ע"פ התוס' בתמורה שכתבו שלגבי גט הוי גזה"כ דאי עביד מהני, דגט הוקש למיתת הבעל שמתיר בכל ענין. ולפ"ז מתורץ גם בכתובת קעקע.

המהרצ"ח [חולין יד.] כתב דהיכא שעבירה עבירה בשוגג, ליכא האי דינא דאי עביד לא מהני. ולפ"ז לפי מש"כ הב"ש [הנ"ל אות יב] שהכא מיירי בעדים שכתבו בשוגג ליכא קושייה.

מיהו החת"ס [ח"מ סימן נז] והנ"ב [יו"ד סימן ט, הובא בפ"ת יו"ד סימן רסו-א] ס"ל שגם בשוגג אומרים אי עביד לא מהני.

בשי"ר' שמואל [סטנטיל עמ' 190] מתריך דאי עביד לא מהני אמרינן כגון בכהן שקידש אלמנה שהתורה לא רצתה את חלות הקידושין ולכן לא יחולו, אבל כאן עצם חלות הגירושין התורה רצתה אלא שלא רצתה שיכתבו הגט על איסור הנאה, ובכה"ג ליכא דין דאי עביד לא מהני.

ג' | תד"ה בכתובת וכו' אפי' היא הכא איסורא דאורייתא מ"מ הוי גט כדאמרינן לעיל כתבו על איסורי הנאה כשר וכו' - רע"א [בח"י כאן ובתשובה סימן קכט ד"ה והנה] מרשה דנימא אי עביד לא מהני. ומתריך ע"פ הכלל שכתב המהר"ט שדוקא היכא שתתבטל העבירה אמרינן אי עביד לא מהני, ולכן הכא לגבי כתובת קעקע לא שייך לומר אי עביד לא מהני, כיון לא תתבטל העבירה אם נימא לא מהני.

מיהו על מקדש באיסורי הנאה קשה דנימא אי עביד לא מהני, ולא יחולו הקידושין ואז לא נהנה מהאיסור, וא"כ האיסור מתבטל ע"י שלא מהני. רע"א מתריך דאי עביד לא מהני אומרים היכא דהתורה אסרה דבר פרטי כגון לא ימיר, שבזה אומרים שכוונת התורה היתה לומר שלא מהני, אבל כאן באיסור הנאה התורה לא אסרה דוקא גט אלא אסרה כל הנאה, ובכה"ג לא אומרים שכוונת התורה שהגט יפסל בגלל אי עביד לא מהני. מיהו רע"א מוכיח מדברי התוס' [תמורה ו.] שאינם סוברים

הרש"ש מקשה בכתב גט על איסורי הנאה
נימא דאינו גט וממילא לא נהנה, וכמו שמצינו בגמ'
[ר"ה כת.]. גבי תוקע בשופר של שלמים שלא יצא.
והנה בגמ' ר"ה שם מבאר הריטב"א שני טעמים
למה לא יצא. טעם ראשון דלא יצא משום שהוי
מצוה הבאה בעבירה, ולפ"ז ליכא קושיה לכאן,
דכאן בגט לא שייך מצוה הבאה בעבירה. טעם שני
מבאר הריטב"א דלא יצא משום אי עביד לא מהני,
ונראה דכן לומד הרש"ש ולכן מקשה שגם כאן
נאמר שהגט פסול משום אי עביד לא מהני.

הרש"ש מתרץ דהכא מיירי במי שיש לו מצוה
לגרש אשתו, ולכן ליכא איסור הנאה כיון שמצוות
לאן ליהנות ניתנו. ולפ"ז לא עבר איסור, ומדברי
התוס' מבואר שעבר איסור.

28. ספר דבר יעקב

יז | או דלמא אשה לא ידעה לאקנויי - רש"י
מפרש שאין בלבה לחת מתנה גמורה. וכוונתו שאין
הפירוש שאשה לא יודעת להקנות, דא"כ לא יהיה
ממכרה ממכר ומתנתה מתנה, אלא הפירוש שבלב
אינה מתכוונת להקנאה גמורה.

החת"ס והכת"ס מקשים דא"כ הוי דברים שבלב
שאינם דברים. החת"ס מתרץ שרוב נשים אין בלבם
לאקנויי ולכן הוי דברים שבלב ובלב כל אדם שהוי
דברים.

הריטב"א כתב בשם רש"י שלא ידעה שצריך
לאקנויי, דלא ידעה שבעי שטר מקנה. ונראה דכוונתו
לרש"י [כא. ד"ה זקן] שכתב אשה לא ידעה כולי
האי ולא גמרה לאקנויי בדעתה אלא בשאלה בעלמא.
הר"ן כתב דאין הכוונה שאשה לא ידעה לאקנויי
כלל דודאי אין לומר שאשה אין ממכרה ממכר אלא
הכוונה כאן אינה יודעת שבעינן שטר מקנה ואין
דעתה לאקנויי [וזה כמש"כ הריטב"א]. א"נ כיון
שהאשה יודעת שסוף הבעל להשיבו לה אינה מקנתו
הקנאה גמורה, וכ"כ התוס'.

29. תוספות מסכת גיטין דף כ עמוד ב

וכותב בכתב ידו ואחרים חותמים - ואם תאמר מה ענין שטרי הלואה לגט דאינם אלא לראיה ואפי' במלוה על פה היה גובה ממשעבדי אי לא משום דאין לה קול כדאמרינן בחזקת הבתים (ב"ב מב.) דמאן דיזיף בצנעה יזיף ומכר שיש לו קול אמרינן (שם מא:): המוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים ונראה לפרש דנראה לגמרא דמסתמא כיון שהיה מלוה לכל בני העיר גם הם היו עושים לו טובה ונותנים לו במתנה או מוכרים לו שדות דפעמים שלא היו קנויין לו אלא בשטר כגון שדי נתונה לך או מכורה לך וגם השטרות האלו היה כותב אותם ואחרים חותמים.

30. ספר שערים מצויינים בהלכה

דאמרינן אקנויי מקנה להו. הקשה הרשב"א אפי' כי מקנה להו זקן מאי הוי, והא אינהו לא ידעי דזקן מקנה להו, והאיך קונין, ומאי שנא מהא דאמרינן ביבמות (נב:): העודר בנכסי הגר וסבור דשלו הן לא קנה. ותירץ דשאני התם היכא דאיכא דעת אחרת מקנה דבזה לא בעי כוונה לקנייה. ומסביר בשו"ת באר יצחק (או"ח סי' א) דבכל זכייה שמזכין לו החפץ הא חסר בזה כוונת הקונה, אלא דכיון דדעת אחרת מקנה לו שאני, וכיון דדעת המזכה להקנות להזוכה, לכן זכה אף בלא כוונה משא"כ להוציא מרשות הנותן דלא שייך בזה דעת אחרת מקנה, וחסר כוונת המקנה, אפשר דלא שייך בזה דיני זכיה. ובוה מבאר דברי הקצוה"ח (סי' רמג סק"ה) דזכות שלא בפניו אינו שייך רק במזכה לו חפץ, או גט לאשתו דזוכה האשה בגט, או במפריש משלו, אבל לא במפריש חלה מבעה"ב, דאין זה זכיה אלא ניחותא איכא ובעי לדעתכם דוקא עי"ש.